

РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ, ЩО СТАЮТЬ ІСТОРІЄЮ

*Еліна ГУБАР, ННІ цивільного захисту, ЦЗк-24-2 група
НК – Людмила ГОНТАРЕНКО, кандидат психологічних наук, доцент
Національний університет цивільного захисту України*

Реалії та передумови нинішнього світоустрою виявилися надзвичайно нещадними і важкими, а в чомусь навіть фатальними для України й українців, які намагалися знайти у ньому своє місце. Наш історичний досвід і фахова уява підказуватимуть нам численні аналогії та приклади з ХХ ст. Однак щонайменше кілька спостережень є очевидними вже сьогодні.

Україна опинилася в епіцентрі одного, а можливого найбільшого й екстремального соціокультурного розлому сучасного глобального світу. Більшість точок неповернення чи червоних ліній уже перейдено, хоч і досі циркулюють наївні ілюзії й устремління низки європейських політиків, недавніх прибічників т.зв. Realpolitik втримати війну в українських межах, аби вона не стала європейською чи світовою катастрофою. Вони немовби наочно ілюструють парадоксальну гегелівську тезу про історію, котра вчить, що нічого не вчить. Кожен день Російсько-української війни невпинно наближає присмерк планетарного Армагеддону, оскільки путінська Росія продемонструвала, що опирається майже виключно на свою ядерну потугу та не гребує будь-якими засобами задля досягнення неоімперських цілей. Захоплення Чорнобильської АЕС, російський обстріл і пожежа на Запорізькій АЕС незаперечно свідчать, що для путінського режиму практично не існує червоних ліній. Навіть більше, балансування РФ на межі ядерного фолу на сцені міжнародної політики впритул наближає світ до чергової точки неповернення... [1].

Енергетика – сукупність галузей господарства, що вивчають і використовують енергетичні ресурси з метою вироблення, перетворення, передавання і розподілу енергії. Вона є стратегічно важливою галуззю економіки та невід’ємною складовою безпеки держави.

В Україні проблема енергетичної безпеки постала одразу після проголошення її незалежності. Проте українська енергетична система була побудована за часів Радянського Союзу і орієнтувалась на забезпечення потреб союзного центру, а не окремої республіки. Україна від’єдналась від енергомережі Росії і Білорусі та приєдналась до єдиної континентальної європейської енергетичної системи ENTSO-E лише 24 лютого 2022 року. Крім того, через недостатню забезпеченість власними запасами паливних ресурсів економіка України залежала від імпорту енергоносіїв, що здійснювався переважно з Російської Федерації. Але РФ виявилась не надійним партнером і використовувала своє монопольне становище імпортера як один з важелів впливу на політичне життя України.

З початком повномасштабного вторгнення РФ в Україну енергетика зіткнулась з новими випробуваннями і стала одною з головних цілей ворога. Чисельні масовані ракетні удари російських військ по енергетичних об’єктах восени і взимку 2022 року пошкодили і зруйнували більш половини електроенергетичної інфраструктури України. Великих втрат зазнала «зелена» енергетика: переважна більшість вітрових і сонячних електростанцій розташована на півдні країни. Окремо необхідно згадати ядерний тероризм із захопленням Запорізької АЕС, а також знищення Каховської ГЕС, що спричинило масштабну гуманітарну та екологічну катастрофу на півдні України. Проте українська енергосистема вистояла, зокрема завдяки героїчним високопрофесійним діям енергетиків, а також допомозі західних партнерів. Нині українська енергосистема працює з мінімальним запасом міцності як енергомереж, так і генерації й потребує відновлення та модернізації. Реформування галузі, крім значних інвестицій, передбачає

також залучення широкого кола кваліфікованих фахівців та ретельного дослідження таких проблем енергетики як відбудова та подальший розвиток, диверсифікація енергоресурсів, децентралізація енергомережі, енергоефективність та розвиток відновлювальної енергетики, імплементація європейського законодавства в енергетичній галузі та інтеграція до енергетичного ринку ЄС. Вирішення цих проблем вкрай важливе для посилення власної енергетичної безпеки та енергонезалежності.[2]

12 лютого міністр закордонних справ України Андрій Сибіга заявив, що після російського удару 27 січня 2026 року транзит нафти нафтопроводом «Дружба» було припинено. Попри заяву українського міністра Словаччина і Угорщина звинувачували саме Київ у припиненні постачання російської нафти та частково реалізували заходи у відповідь. 18 лютого міністр закордонних справ Угорщини Петр Сійярто заявив, що Будапешт зупинив експорт дизельного палива в Україну і не планує його відновлювати, поки не буде відновлено подачу нафти через трубопровід «Дружба». Аналогічну за змістом заяву зробив і прем'єр Словаччини Роберт Фіцо. Зазначені заходи впливу на український ринок не мали.²³ лютого прем'єр-міністр Словаччини Роберт Фіцо заявив, що його Братислава зупиняє екстрені поставки електроенергії Україні [3].

Зима воєнного часу перетворила енергетику України на повноцінний фронт. Масовані атаки на об'єкти генерації та мережі розподілу, ризики для критичної інфраструктури й соціальні наслідки відключень електроенергії напряму впливають на щоденне життя мільйонів громадян.

«Через ворожі атаки на енергетичну інфраструктуру – на ранок є знеструмлені споживачі у Харківській, Донецькій, Чернігівській та Херсонській областях. Скрізь, де це дозволяють безпекові умови, вже розпочаті аварійно-відновлювальні роботи. Енергетики роблять усе можливе, щоб якнайшвидше заживити усіх споживачів», - йдеться у повідомленні.

Через наслідки попередніх масованих атак на енергетику у частині областей застосовуються графіки обмеження потужності для промисловості та графіки погодинних відключень для інших категорій споживачів.

Споживання електроенергії станом на 9:30 п'ятниці на 3,6% перевищує рівень попереднього дня. Причиною цього є хмарна погода на більшій частині території України, що обумовлює низьку ефективність роботи побутових сонячних електростанцій[4].

Саме зараз енергетична стійкість є не лише технічним питанням, а й складовою захисту прав людини, економічної стабільності та європейського майбутнього країни.

Поточна ситуація: виклики зими. Українська енергосистема працює в умовах підвищеного навантаження та постійних загроз. Пошкодження генеруючих потужностей і підстанцій змушують операторів застосовувати графіки обмежень, щоб зберегти баланс системи. Для домогосподарств це означає адаптацію до перебоїв, для бізнесу – додаткові витрати, для громад – ризики зупинки соціальних сервісів.

Особливо вразливими залишаються лікарні, об'єкти водопостачання, транспорт і зв'язок. Питання енергетики тут напряму перетинається із захистом прав громадян – від доступу до медичної допомоги до забезпечення безпеки в громадах [5].

Саме тому, волонтерська діяльність, яка є формою громадянської участі, є невід'ємною частиною соціально-гуманітарного реагування на кризові ситуації під час збройних конфліктів. В умовах сьогодення в Україні волонтери відіграють вирішальну роль у наданні необхідної допомоги як військовим, так і цивільному населенню. Отже, перспективи розвитку волонтерської діяльності в Україні зумовлено необхідністю узгоджених зусиль влади, волонтерів і благодійників для забезпечення ефективної та справедливої гуманітарної допомоги в умовах воєнного конфлікту. Водночас, зазначені законодавчі зміни визначають новий рівень волонтерської діяльності в Україні в умовах воєнного стану. Їхня мета – забезпечити ефективність і справедливість

гуманітарної допомоги, а також уникнути недобросовісних схем і забезпечити контроль за цільовим використанням отриманих ресурсів [6].

Отже, можемо зробити висновок, що сучасна Україна стала епіцентром глобального соціокультурного зламу, де застарілі підходи світової дипломатії (Realpolitik) поступилися місцем жорсткої реальності війни. У цих умовах енергетична стійкість перетворилася з технічного завдання на ключовий чинник захисту прав людини та виживання нації.

Головним механізмом адаптації суспільства до цих екстремальних викликів став волонтерський рух. Синергія зусиль держави, волонтерів та міжнародних партнерів, підкріплена законодавчим регулюванням, є єдиним шляхом до збереження суб'єктності України та її інтеграції у безпечне європейське майбутнє.

ЛІТЕРАТУРА

1. Історик і війна. URL: <https://old.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=8855>
2. Енергетика України: сучасний стан і найближчі перспективи. Журнали з підсобного фонду залу періодичних видань. URL: <http://www.nbu.gov.ua/node/6211>
3. Україна не отримає аварійні кіловати від Словаччини: контракт з "Укренерго" розірвуть. URL: <https://www.unian.ua/economics/energetics/naftoprovid-druzhbaslovachchina-rozrivaye-kontrakt-na-avariyni-postachannya-elektroenergiji-v-ukrajinu-13304478.html>
4. У чотирьох областях є знеструмлення через атаки на енергетику URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/4098629-u-cotiroh-oblastah-e-znestrumlenna-cerez-ataki-na-energetiku.html>
5. Енергетичний фронт України: як країна переживає зиму під обстрілами URL : <https://ndu.kr.ua/853-energetichnij-front-ukrajini-yak-krajina-perezhive-zimu-pid-obstrilami>
6. Правове регулювання волонтерської діяльності в умовах воєнного стану в Україні URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/73f4ab21-1d1b-4cbc-87ec-4f4b889458a6>

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД США ЩОДО АДАПТАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ У ЦИВІЛЬНЕ ЖИТТЯ

*Еліна ГУБАР, ННІ цивільного захисту, ЦЗк-24-2
НК – Тетяна КРИШТАЛЬ, доктор економічних наук, професор
Національний університет цивільного захисту України*

Проблематика адаптації ветеранів війни набуває особливої актуальності у зв'язку зі збільшенням кількості військовослужбовців, які повертаються до цивільного життя після участі у бойових діях. Перехід до цивільного життя супроводжується зміною соціальних ролей, умов діяльності та способу життя, що потребує підтримки з боку суспільства, держави та роботодавців. Особливого значення набуває створення сприятливих умов для професійної інтеграції ветеранів, їх адаптації у трудових колективах. З огляду на це, вивчення й запозичення зарубіжних практик щодо адаптації ветеранів на робочому місці є важливим напрямом удосконалення сучасної соціальної політики.

США мають одну з найбільш ефективних систем державної політики щодо ветеранів. Стимулами до становлення державних програм підтримки ветеранів були найбільші воєнні конфлікти в історії США, внаслідок яких виникла потреба в